

”שלושה שאכלו על שלחן אחד” המוח הלב והכבד שניזונים מהאוכל

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

במוח, וכאשר האדם אוכל, כי אז לוקח הכבד שהוא משכן הנפש בראש את החיות של המאכל ומזככו, ואת החלק היותר מובחר הוא שולח למעלה אל הלב משכן הרוח, ואז חוזר הלב ומזככו שנית ואת החלק היותר מובחר הוא שולח אל המוח משכן הנשמה.

החיות של המן למוח ומשם אל הלב והכבד

על פי האמור מחדש ה”שפת אמת” כי המן שירד לחם מן השמים, לא היה מזין לישראל מלמטה למעלה מהכבד אל הלב ומהלב אל המוח, אלא מלמעלה למטה מהמוח אל הלב ומהלב אל הכבד, ובלשון קדשו:

”אכן המן היה בחינת לחם מן השמים, ונראה שהוא סועד המוח, והוא היפך מזון הגשמי שבה דרך כבד ולב אל המוח, והמן אדרבא סועד המוח, ונמשך ממוח ללב ולכבד מלמעלה למטה שהוא לחם מן השמים, ורמז לדבר דכתיב (שמות טז טז) עומר לגולגולת.”

ביאור דבריו הקדושים, כי הן אמת שאצל ”לחם מן הארץ” שהוא מאכל חומרי שגדל מן הארץ, החיות של המזון עולה מלמטה למעלה, כי בתחילה נוטל הכבד את החלק היותר גשמי וחומרי כדי לזון את הנפש, ומה שנשאר ממנו יותר מזוכך נוטל הלב כדי לזון את הרוח, ומה שנשאר ממנו החלק היותר רוחני עולה למוח כדי לזון את הנשמה.

אבל המן שהיה ”לחם מן השמים” מזון רוחני, כמבואר בגמרא (יומא עה:): ”לחם אבירים אכל איש, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו”, אלא שירד מן השמים כדי לתת מזון לישראל במדבר, היה היפך מלחם הארץ, כי מתחילה נוטל המוח את החלק היותר זך ורוחני שהיה בתוך המן, ומה שנשאר ממנו ירד אל הלב, ומה שנשאר ממנו החלק היותר מגושם ירד אל הכבד. ומביא ה”שפת אמת” סימוכין לרעיון זה מלשון הכתוב (שמות טז טז): ”זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגולגולת”, כלומר המן ירד תחילה למוח שבראש שהוא בגולגולת.

השגת התורה היא מזון למוח שבראש

על פי דרכו של ה”שפת אמת” נעלה במסילה, לבאר מדוע באמת שינה הקב”ה מדרך הטבע להזין את דור המדבר בלחם מן השמים, אשר השפע של המן ירד תחילה אל המוח ומהמוח אל הלב ומהלב אל הכבד, היפך מדרך הטבע של ”לחם מן הארץ”, אשר המזון הולך תחילה אל הכבד ומהכבד אל הלב ומהלב אל המוח.

נקדים ביאור עמוק של בעל התניא ב”לקוטי אמרים” (פרק ה) על מה שמצינו בגמרא (חגיגה יד.) כי התורה נקראת לחם, ומביא ראיה על כך ממה שכתוב (משלי ט ה): ”לכו לחמו בלחמי”. הביאור בזה כי כמו כשאדם אוכל לחם, נכנס הלחם בתוך הגוף והחיות של הלחם נעשה חלק בלתי נפרד מבשרו ודמו, כן

אריז”ל: האדם כולל בתוכו נפש רוח ונשמה, משכן הנפש בכבד, משכן הרוח בלב, משכן הנשמה במוח

זוהר הקדוש: חיות המאכל עולה תחילה לכבד, משם היא עולה אל הלב, ומהלב היא עולה אל המוח

הרה”ק מרוזין זי”ע: בלעם ביקש לקלל את ישראל כל”ם נוטריקון כ’בד ל’ב מ’וח שיפעלו מלמטה למעלה

הקב”ה הפך קללת בלעם כל”ם לאותיות מל”ך נוטריקון מ’וח ל’ב כ’בד שיפעלו מלמעלה למטה

ב) הן אמת כי ראוי שיהיו על השלחן שלושה שאכלו, כדי שיהיו דוגמת המזבח שהשתתפו שלושה בהקרבת הקרבן, אולם מלשון רשב”י שאמר: ”שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים”, משמע כי שנים שאכלו ולא אמרו דברי תורה, אין זה נחשב כאילו אכלו מזבחי מתים, ודבר זה תמוה כי למה שנים שאוכלים על שלחן אחד אינם צריכים לומר דברי תורה בשעת הסעודה.

המזון עולה מלמטה למעלה: כבד לב מוח

כדי לבאר כל זה הבה נשתעשע בשעשועים של תורה, במשנתו הטהורה של ה”שפת אמת” בפרשתנו (שנת תרנ”ב ד”ה בפסוק ויענך) בלשון קדשו:

”הענין דיש בחינת מוח לב כבד, כדאיתא שהכבד מקבל מקודם המאכל, ואחר כך הלב מוציא חלק הדק מובדל מן הפסולת, אחר כך מעלה הלב חלק היותר דק אל המוח, כי כל אבר הרוחני ביותר צריך לקבל חלק דק מבורר, והכבד הוא גשמי ביותר, ולכן אינו טרפה בניטל רק שנשאר כזית, והלב אם ניקב עד חללו טריפה, והמוח שהנשמה תלויה בו ביותר אפילו ניקב הקרום של מוח טריפה, ואלה הג’ הם כלים לבחינת נפש רוח נשמה, וכולם מקבלין חיות מן המזון”.

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת תרומה קנג.): ”כבדא נטיל ברישא, ולבתר איהו מקרב כלא ללבא, ונטיל לבא שפירו דמיכלא, כיון דנטיל ואתתקף מההוא תוקפא ורעו דקא נטיל, יהיב ואתער לגבי מוחא”. פירושו: ”הכבד נוטל בראש, ואחר כך הוא מקרב הכל ללב, ונוטל הלב מובחר של המאכל, כיון שנטל ונתחזק מאותו חוזק ורצון שלקח, הוא נותן ומעורר השאר למוח”.

ומבאר רבינו האריז”ל (ע”ח שער כ’ פ”ה) הכוונה בזה, על פי הידוע כי נשמת האדם כלולה משלש הנקראים: נפש, רוח, נשמה. והנה משכן הנפש שהיא החלק היותר נמוך הוא בכבד, משכן הרוח שהיא יותר רוחני הוא בלב, ומשכן הנשמה שהיא רוחני מכולם הוא

”שלושה שאכלו על שלחן אחד”

יתכן לומר רעיון חדש על שלש הברכות שצריך לברך על המזון מן התורה, בהקדם לבאר מאמרו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי במשנה (אבות פ”ג מ”ג):

”רבי שמעון אומר, שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח ח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום, אבל שלושה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה”.

וצריך ביאור מה ראה רשב”י על ככה להזכיר דוקא ”שלושה שאכלו” על שלחן אחד, וכי יעלה על הדעת כי שנים שאכלו או אפילו אחד שאכל, אינם צריכים לומר דברי תורה על השלחן, [כבר כתבנו על כך ביאור בפרשת שלח ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע]. והנה מצינו על כך ביאור נפלא ב”תורת משה” להאלישיך הקדוש פרשת אחרי (ויקרא טז ג), על פי המבואר בגמרא (ברכות נה:): ”כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו”.

נמצא לפי זה כי שלחנו של אדם הוא במקום מזבח. והנה בזמן שבית המקדש היה קיים כאשר הביא החוטא קרבן כפרה לה’, השתתפו בהקרבת הקרבן שלושה סוגי אנשים: כהנים בעבודתם, לויים בדוכנם וישראל במעמדם, על כן כדי שיהיה השלחן במקום מזבח ראוי שיאמרו עליו דברי תורה בשלושה, כי אז נחשב השלחן כמזבח והאוכלים עליו הם בבחינת כהנים האוכלים משלחן גבוה.

אולם עדיין מוטלת עלינו חובת הביאור: (א) מהו הענין שבהקרבת קרבן כפרה היו צריכים להשתתף כהנים לויים וישראלים: כהנים בעבודתם, לויים בדוכנם וישראל במעמדם, כדי שנשכיל להבין מזה הענין שראוי לאכול שלושה על שלחן אחד ולומר עליו דברי תורה.

בפרשתנו פרשת עקב אנו למדים על מצות ברכת המזון (דברים ח י): ”ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך”. מפסוק זה למדנו שצריך לברך מן התורה שלש ברכות על המזון, וחכמינו ז”ל ביבנה הוסיפו ברכה רביעית כמבואר בגמרא (ברכות מח:):

”תנו רבנן סדר ברכת המזון כך היא, ברכה ראשונה ברכת הזן, שניה ברכת הארץ, שלישית בונה ירושלים, רביעית הטוב והמטיב... מנין לברכת המזון מן התורה... רבי אומר ואכלת ושבעת וברכת, זו ברכת הזן... על הארץ זו ברכת הארץ, הטובה זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון, הטוב והמטיב ביבנה תקנוה”.

ביאור המהר”ל בענין הברכות של ברכת המזון

ב”נתיבות עולם” (פרקיח) להגה”ק המהר”ל מפראג זי”ע מבאר ענין השלש ברכות שצריך לברך על המזון מן התורה, כדי להודות לה’ על ג’ סוגי השפעות טובות שהקב”ה משפיע לנו זה למעלה מזה, הברכה הראשונה: ”הזן את הכל” היא הודאה לה’ על מה שזן אותנו בחסד וברחמים, שהוא דבר הכרחי לכל בעל חיים. הברכה השנייה ברכת הארץ: ”על הארץ הטובה”, היא הודאה לה’ על שהוסיף חסדו עמנו מעבר למה שיש בו הכרח, בכך שנתן לנו את ארץ ישראל: ”ארץ חמדה טובה ורחבה”.

הברכה השלישית: ”בונה ברחמי ירושלים אמן”, היא הודאה לה’ על שהוסיף חסדו עמנו להשרות שכינתו בבית המקדש שהיה בירושלים, לכן אנו מתפללים בברכה זו על בנין ירושלים והבית המקדש שבתוכה: ”רחם נא ה' אלקינו על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו”. ומה שאנו מזכירים ענין זה בברכת המזון הוא משום שכל הברכות באו מבית המקדש, כמו ששינו במשנה (סוטה מח:): ”מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם מהפירות”.

והנה שלש ברכות אלו הגם שהם על ג’ סוגי השפעות טובות, אולם כל השלושה: מזון, ארץ ישראל ובית המקדש, הם דברים קבועים בבחינת יסוד המגדירים את ישראל כעם ה’, אך הברכה הרביעית ברכת ”הטוב והמטיב”, היא כדי לתת שבח והודאה לה’ על כל מיני הטבות, שהקב”ה מוסיף לתת לנו מעבר לשלש מתנות הללו.

הטבות אלו אומר המהר”ל איננה כל כך מצידנו, מאחר שגם בלעדיתה כבר היה לנו את שלושה הדברים המגדירים אותנו כעם ה’, אלא הם הטבות מצד הקב”ה שהוא שורש הטוב ורוצה להטיב לנו, וזהו ביאור נוסח הברכה הרביעית ”הטוב והמטיב”, כלומר הקב”ה בהיותו שורש ”הטוב” רוצה להטיב לנו, על כן ברכה זו אינה מן התורה כי אם מדרבנן.

כשאדם מתייגע בשכל שבמוחו כדי להבין את התורה, השכל שבמוח מקיף בתוכו את הבנת והשגת התורה, ועל ידי זה נעשה התורה מזון פנימי אל המוח שבראש, והנה מעט מדבריו בלשון קדשו:

”הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל, הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלובש בתוך השכל שהשיגו והשכילו... דרך משל כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה, הרי שכלו תופס ומקיף אותה... ולפי שבידיעת התורה, התורה מלובשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם, לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש.

כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש, ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו, ואזי יחיה ויתקיים, כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו, עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים, נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלובש בחכמתו ותורתו שבקרבה, וזהו שכתוב (תהלים) ותורתך בתוך מעי”.

אור התורה שבמוח צריך להאיר בתוך הלב

נמצינו למדים מזה כי התורה היא בבחינת מזון פנימי למוח שהוא משכן לנשמה. אולם כלל גדול הוא כי אין זה מספיק שהתורה תהיה מזון למוח, אלא צריך להמשיך את אור התורה שירד מהמוח בתוך הלב, כמו שהביא ב"ארץ צבי" להגאון מקוז'יגלוב (ריש פרשת שופטים) בשם מורו ורבו הגה"ק בעל "אבני נזר", לפרש מאמר חכמינו ז"ל במדרש (דב"ר ד ב): ”הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה אתם ניצולים מן הסייף הזה, ואם לא תעשו אתם נהרגים בסייף הזה”.

וביאר בדברי קדשו, כי תכלית עבודת האדם בעולם הזה שהמוח יאיר אל הלב, שכאשר אדם משכיל בחכמה שבמוח שאין ראוי לעשות מעשה זה, יאיר השכל שבמוח אל הלב שימנע משאר אברי הגוף לעשות מעשה זה. אולם הסייף שהוא החרב חותך ומנתק את הראש מן הגוף, והוא רמז על היצר הרע שמפריד בין המוח ובין הלב, שלא יוכל המוח להאיר משכלו כדי להשפיע על הלב שימנע מלהפעיל האברים לעשות מעשה זה.

וזהו ביאור המדרש: ”הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה”, שתעסקו בתורה כראוי, כי אז ”אתם ניצולים מן הסייף הזה”, שלא יוכל היצר לנתק את המוח מלהאיר ולהשפיע על הלב, ”ואם לא תעשו”, שלא תעסקו בתורה כראוי, ”אתם נהרגים בסייף הזה”, שיבוא היצר וינתק את המוח מן הלב עכדה"ק.

לפי זה נראה ברור, כי על ידי העמל והיגיעה בהשגות התורה מאירה התורה לא רק למוח שהוא משכן הנשמה, ומהמוח שבראש היא מאירה בתוך הלב משכן הרוח, אלא מהלב היא יורדת ומאירה גם בכבד משכן הנפש. ומצאתי מקור ברור לכך בזוהר הקדוש (פרשת צו כט): ”דמזונא דאורייתא איהו מזונא דנשמתא ורוחא ונפשא שכליים דאינון כהן לוי וישראל”. פירוש מזונות של תורה הוא מזון הנשמה והרוח והנפש שכליים שהם כנגד כהן לוי וישראל.

”לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן”

מעתה יאיר לנו להבין הטעם שבחר הקב"ה לתת לישראל במדבר מזון רוחני לחם מן השמים, אשר השפע אינו עולה כלחם מן הארץ מלמטה למעלה מהכבד עד למוח כי

אם מלמעלה למטה מהמוח עד לכבד, על פי מאמר חכמינו ז"ל במכילתא (פרשת בשלח סימן יז): ”לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן”. נמצינו למדים מזה שהקב"ה האכיל את ישראל מן כדי שיזדככו לקבל את התורה.

ולפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שתכלית קבלת התורה היא כדי שתאיר התורה אל הנשמה שבמוח, ומשם תרד ותאיר לרוח שבלב, ומשם תמשיך לרדת כדי להאיר לנפש שבכבד, על כן הקדים הקב"ה לתת

וכמה רגע, אמר אממיר ואיתימא רבינא רגע כמימריה. ומנלן דרגע הוה ריתחיה, דכתיב כי רגע באפו חיים ברצונו”.

והקשו התוספות (ד"ה רגע כמימרא): ”ואם תאמר מה היה יכול [בלעם] לומר בשעה מועטת כזאת, ויש לומר היה אומר כלם, והקב"ה הפכו ואמרו מלך כדכתיב (במדבר כג כא) ותרועת מלך בו”. וביאר הרה"ק מרוזין זי"ע כוונת התוספות, כי עיקר עבודת האדם בעולמו הוא להגביר את המוח והשכל שיהיה

שליט על הרצון שבלב לעבודת ה', ועל ידי זה יכניע את הרצון שבלב שלא יהיה מושפע לרעה מהנפש הבהמית, כי מי שמגביר חלק המוח והשכל על הלב שלא יעשה שום דבר רק מה שהשכל מחייבו, הרי הוא יכול להיות עבד נאמן לאלקיו.

וזהו הענין שביקש בלעם הרשע לקלל את ישראל כל"ם, דהיינו שיהיה הסדר אצל ישראל מלמטה למעלה כל"ם - **כ'בד ל'ב מ'וח**, שהנפש הבהמית שבכבד תשלוט על הרצון שבלב לעוררו לחומריות, ואחר כך ישלוט הלב על המוח לכפות עליו לחשוב ולחפש דרכים איך למלא את התאוות. וזהו שכתבו התוספות: ”והקב"ה הפכו ואמרו מלך כדכתיב ותרועת מלך בו” - מל"ך דייקא שהוא נוטריקון מ'וח ל'ב כ'בד, שסדר הפעולה יהיה מלמעלה למטה ולא להיפך.

נמצינו למדים מזה יסוד גדול במלחמת היצר, כי היצר הרע משתדל בכל כוחו לגרום לאדם להפך את הקערה על פיה, שישפוט את כל מעשיו מלמטה למעלה בבחינת כל"ם - **כ'בד ל'ב מ'וח**, שהנפש הבהמית שבכבד תשפיע על הרוח שבלב והרוח שבלב על הנשמה שבמוח, אולם עלינו מוטלת החובה לעבוד את ה' מלמעלה למטה בבחינת מל"ך - **מ'וח ל'ב כ'בד**.

הנה כי כן הרווחנו להבין מעט מזעיר מה שאומר לנו הקב"ה: ”בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין”. כלומר הן אמת שבראתי את היצר הרע שמהפך את דעת האדם לפעול מלמטה למעלה בבחינת כל"ם - **כ'בד ל'ב מ'וח**, אולם בראתי לו תורה תבלין כי על ידי עסק התורה, זוכה האדם להאיר את אור התורה מלמעלה למטה, כי מקודם משיג האדם את אור התורה במוחו, ומשם היא מאירה בתוך הלב, ומהלב היא יורדת להאיר בתוך הכבד, נמצא כי התורה היא תבלין נפלא להילחם כנגד היצר הרע.

שעת אכילה שעת מלחמה

מעתה יאיר עיינינו וישמח לבינו להבין מאמרו של רשב"י במשנה: ”שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים... אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא”. הביאור בזה כי

בכל פעם שאדם אוכל על שלחנו אפילו הוא אוכל לבד, הרי הוא בבחינת: ”שלשה שאכלו על שלחן אחד”, שהם הנפש שבכבד והרוח שבלב והנשמה שבמוח שניזונים מהאוכל.

והנה מבואר בזוהר הקדוש (פרשת עקב רעב.): ”שעת אכילה שעת מלחמה”. ויש לומר הביאור בזה, כי מאחר שעל ידי אכילת מזון ”לחם מן הארץ”, עולה המזון מלמטה למעלה, כי מתחילה ניזון הכבד ומשם הוא עולה אל הלב ומהלב אל המוח, נמצא כי המזון הגשמי מסייע ליצר הרע להתגבר עליו, שינהג האדם בבחינת כל"ם – **כ'בד ל'ב מ'וח**, ולכן שעת אכילה היא שעת מלחמה כנגד היצר הרע, על כן העצה היעוצה על כך היא לעסוק בתורה בשעת הסעודה, כי על ידי עסק התורה יורדת ההשפעה מלמעלה למטה בבחינת מל"ך - **מ'וח ל'ב כ'בד**.

וזהו שאמר רשב"י: ”שלשה שאכלו על שלחן אחד”, הלא הם הנפש שבכבד, הרוח שבלב והנשמה שבמוח, ”ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים”, כי מאחר שהאוכל עולה מלמטה למעלה, הרי זה משפיע עליו לרעה בבחינת (ברכות יח:): ”רשעים בחיהן קרויין מתים”, ולכן נחשב כאילו אכלו מזבחי מתים, ”אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה”, כי אז התורה מתקנת שלא תוכל האוכל להשפיע עליו מלמטה למעלה כי אם מלמעלה למטה, ולכן נחשב ”כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא”.

על פי כל האמור נשכיל להבין מה שביאר באלשיך הקדוש כי: ”שלשה שאכלו על שלחן אחד”, הם כנגד שלשה סוגי אנשים שעמדו בשעת עבודת הקרבנות: **כהנים בעבודתם ולוים בדונכם וישראל במעמדם**. הביאור בזה לפי מה שכבר הבאנו בשם הזוהר הקדוש כי **נפש רוח נשמה** הם כנגד **כהן לוי ישראל**. והנה שורש החטא הוא על ידי התגברות היצר הרע שמהפך דעת האדם לפעול בבחינת **כל"ם** - **כ'בד ל'ב מ'וח**.

על כן כשהקריב החוטא את הקרבן עמדו עליו: **כהנים בעבודתם ולוים בדונכם וישראל במעמדם**, שהם **כהן לוי וישראל** המכוונים כנגד **נפש רוח נשמה**, אשר במעמד זה עמדו הכהנים בראש ואחריהם הלויים ואחריהם הישראלים, כדי להאיר בכך את השפע מלמעלה למטה בבחינת מל"ך - **מ'וח ל'ב כ'בד**. לכן גם בשעת האכילה שצריך לקדש את הכבד הלב והמוח אשר בהם משכן **נפש רוח נשמה**, צריך שיהיו שלשה המכוונים כנגד כהן לוי ישראל.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין, מה שצוה לנו הקב"ה לברך מן התורה שלש ברכות על ברכת המזון, כדי לתקן בכך את ג' ראשי אברים הכבד הלב והמוח שמקבלים את המזון מלמטה למעלה, כי הברכה הראשונה ברכת הזן, היא כנגד המקום הראשון הנפש שבכבד שמקבל את עיקר המזון, ומאחר שדבר זה הוא משותף לכל בעל חי, לכן נוסח הברכה היא: ”הזן את הכל”.

הברכה השניה ברכת הארץ היא כנגד המקום השני הרוח שבלב, שכן ארץ ישראל היא בבחינת ”לב העולם” כמו שכתב ב"חסד לאברהם" (מעין ג נהר כה): ”כי ארץ ישראל הוא לב העולם כי היא שער השמים כנזכר לעיל, וכמו שהלב הוא מקור החיים יתחלק ויתפשט החיות לכל אברי הגוף, כן בהיות ארץ ישראל בריאה בצדיקים היושבים בה, יתפשט הבריאות לכל יושבי העולם בכללות”.

ואילו הברכה השלישית ברכת ירושלים ובית המקדש, היא כנגד המקום השלישי הנשמה שבמוח, כי בית המקדש היה בבחינת המוח של העולם, כמו שכתב ב"שם משמואל" (סוכות שנת תרעג ד"ה והנה אמרו ז"ל) כי משם נשפע חכמת התורה לכל ישראל, כמו שכתוב בפרשת שופטים (דברים יז ח): ”כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו”.